

ประเด็นข้อกฎหมายในการคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

Legal Aspects in Protecting Adventure Tourist.

วิชัย โสสุวรรณจินดา¹, วงศ์วิภา โสสุวรรณจินดา²

Vi chai Thosuwonchinda , Vongvipa Thosuwonchinda

Received June 10, 2022 & Revise September 08, 2022 & Accepted September 08, 2022

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ การศึกษากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ซึ่งยังไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะ เพื่อหาแนวทางในการคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วิธีการศึกษา ใช้การศึกษา กฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสำรวจความคิดเห็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในภาคการท่องเที่ยว และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครอบคลุมทั้ง 4 ภาค เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผลจากการศึกษาจากงานวิจัยต่างๆ พบว่า มาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดโดยกรมการท่องเที่ยว ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการประชุมกลุ่มย่อยทั้งสี่ภาค ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการบังคับให้มีการจดทะเบียน การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยการออกกฎหมายขึ้นใช้บังคับ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูล การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและพนักงาน และควรให้มีการนำระบบการประกันภัยเข้ามาเสริมเพื่อลดภาระความเสี่ยงของผู้ประกอบการกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะ ให้มีการออกกฎหมายให้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ให้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวด้วย และให้รัฐมีมาตรการจูงใจและส่งเสริมในการจดทะเบียน รวมถึงการให้สิทธิพิเศษต่างๆแก่ผู้ประกอบการ

คำสำคัญ : กฎหมายการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, การคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประจําหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต E-mail: vichai.tho@kbu.ac.th

² ประธานสาขาวิชาการท่องเที่ยว หลักสูตรสองภาษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
E-mail: vongvipa_t@hotmail.com

Abstract

The objective of this study aimed to analyze legal aspect of adventure tourism to find out legal Protection for adventure tourist. The methodology were document study on laws concerned, research papers, questionnaire survey, in-depth interview and group discussion. The results showed that most service of adventure service for tourist were under standard set by Department of Tourism. With surveys, in-depth interview and group discussion, most agreed to make compulsory on line registration on adventure tourism for data base and promotion of adventure tourism for staff and management. Insurance system should be used to reduce entrepreneur's risk in case of accident. People concerned all agreed to have law with compulsory registration on adventure tourism by amending on Tourism Business and Guide Act, 2008. The government were suggested to give incentives to registered enterprises.

Key word: tourism law, adventure tourism, adventure tourist protection

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งรายได้นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยในปี 2562 ก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 39.91 ล้านคน สร้างรายได้ จำนวน 1.91 ล้านล้านบาท และมีนักท่องเที่ยวไทยเที่ยวไทย จำนวน 172.67 ล้านคน/ครั้ง สร้างรายได้ จำนวน 1.08 ล้านล้านบาท รวมรายได้จากการท่องเที่ยว 2.99 ล้านล้านบาท ก่อให้เกิด GDP ท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมกันเท่ากับ 3,005,552 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.79 ของ GDP ประเทศ และในปี พ.ศ. 2562 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมดมีการจ้างงานรวมเท่ากับ 4,366,392 คน การระบาดของโรคโควิด-19 ในปี 2563 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงจาก 39.9 ล้านคนในปี 2562 ลงเหลือ 6.7 ล้านคน ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 83.23 ทำให้รายได้ลดลงร้อยละ 82 จากปีก่อน (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม เมื่อการระบาดของ โควิด-19 ยุติหรือเบาบางลง คาดว่าการท่องเที่ยวของโลกและของประเทศไทยจะฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศไทยมีบริการด้านการท่องเที่ยว จำแนกออกเป็น 13 ประเภทหลัก และจำแนกออกเป็น 61 บริการย่อย อยู่

ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ กว่า 40 หน่วยงาน แต่จากการศึกษาพบว่า มีบริการด้านการท่องเที่ยวบางประเภทที่ยังไม่มีหน่วยงานใดดูแลรับผิดชอบอย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายให้การคุ้มครองโดยตรง รวมทั้งไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลผู้ให้บริการเพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล และส่งเสริมการพัฒนามาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการด้านการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมผจญภัย (Venture) หรือบริการท่องเที่ยวที่อาจมีความเสี่ยง เช่น เรือลากرم น้บอลลูน ปีนหน้าผาโรยตัว ล่องแก่ง ล่องแคนู พายเรือคายัค ดำน้ำ น้บข้างท้องไพร เป็นต้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพผ่านการสร้าง/พัฒนา มาตรฐานการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยว และส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะในการออกกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

วัตถุประสงค์ของวิจัย

การศึกษานี้ เพื่อดำเนินการกิจกรรมศึกษากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย และจัดทำข้อเสนอประเด็นข้อกฎหมายในการให้การคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

วิธีการศึกษา ใช้การศึกษาแบบผสม โดยมีการศึกษาเชิงเอกสารโดยการศึกษากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยสำรวจความคิดเห็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยวิธีการทางออนไลน์ จำนวน 416 ราย และการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในภาคการท่องเที่ยวจำนวน 10 ราย และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครอบคลุมทั้ง 4 ภาค มีผู้เข้าร่วมประชุม ครั้งละกว่า 20 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออกกฎหมาย เพื่อให้การคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

การทบทวนวรรณกรรม

คำว่า การผจญภัย แปลว่า การเสี่ยงภัย การเสี่ยงอันตราย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย คือการท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเสี่ยงภัยที่ให้ความตื่นเต้นแก่นักท่องเที่ยว เช่น การล่องแก่ง เทียวปางช้าง คายัก แคนู สำนวรถ้ำ ปีนผา โรยตัว ดำน้ำ ผจญภัยเหนืยอดไม้และบนท้องฟ้า และกิจกรรมผจญภัยอื่นๆ

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) สามารถแบ่งได้ 2 แบบ คือ การท่องเที่ยวผจญภัยเข้มข้น (Hard Adventure) และการท่องเที่ยวกึ่งผจญภัย (Soft Adventure) ได้ผนวกเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศผจญภัย โดยทั่วไปแล้วการ

ท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จะเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ที่ไม่ธรรมดา ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือบริเวณพื้นที่รกร้างว่างเปล่า และกิจกรรมเชิงนิเวศผจญภัยมักเกิดขึ้นในบริเวณอุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่ป่าสงวน

ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประกอบด้วย ผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน มีอันตราย การเสี่ยง ความท้าทาย สิ่งตอบแทนที่คาดหวัง ความแปลกใหม่ สิ่งเร้า ความตื่นเต้น การหลีกเลี่ยงจากความจำเจ การสำรวจ การค้นพบ และความแตกต่างของอารมณ์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นกิจกรรมที่มีความท้าทายหรือเสี่ยงภัย การใช้พลังกำลัง การได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และอาจมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นที่สามารถคาดเดาได้ จึงเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุมากกว่าการท่องเที่ยวประเภทอื่น (ศิริพร อิ่มหุ่นรูป, อำนวย ตันพาณิชย์, ชีรนนท์ ตันพาณิชย์, 2560) เช่นข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม ถึงวันที่ 20 กันยายน 2559 พบว่า มีนักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย รวมทั้งสิ้น 10 กรณี โดยเกิดระหว่างทำกิจกรรมขับรถ ATV 1 ราย ตกช้างที่ปางช้าง 2 ราย เกิดอุบัติเหตุระหว่างทำกิจกรรมโหนสลิง 3 ราย ประสบอุบัติเหตุจากการเล่นน้ำ 4 ราย (จังหวัดเชียงใหม่, 2559)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้รวบรวมไว้ มีดังนี้ ได้แก่ (1) การล่องแก่ง (2) ปางช้าง (3) ค่ายค แคนู (4) การสำรวจถ้ำ (5) การปีนผา (6) การดำน้ำ (7) เหนียว นอกจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยดังกล่าวแล้ว ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยอื่นๆอีกที่มีการให้บริการอยู่ในสถานที่ต่างๆ ได้แก่ 1) รถโกคาร์ท 2) ปีนผาจำลอง 3) ต่อยมวยไทย 4) ซี่จักรยานสัมผัสประวัติศาสตร์ของอยุธยา 5) ชมแม่น้ำลำคลอง & ซี่จักรยานเที่ยว 6) ชิปไลน์ 7) การโหนเชือก สะพานเชือก 8) สวนน้ำ 9) เอทีวี 10) จังเกิ้ลแอดเวนเจอร์ส (Jungle Adventures) 11) เพนต์บอล (Paint Ball) 12) XORB (ลูกบอลสุบลมยักษ์) 13) ขับรถบั๊กกี้ตะลุยเส้นทางวิบาก 14) ดรากรอนไฟลท์ (Dragon Flight) 15) บอลลูน แอดเวนเจอร์ (Balloon Adventure) 16) โดดบันจี้จัมป์ 17) อีซี่ฟลาย (Easyfly) 18) เซิร์ฟแฮร์ส 19) ผจญภัยล่องแก่ง 20) ขับรถโฟร์วิล เป็นต้น (กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว, 2012)

การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังมีโรงแรมหลายแห่งที่มีการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยด้วย เช่น 1) ฟาว์นเทนรี่ รีสอร์ท (เขาใหญ่) 2) สารีกา แอดเวนเจอร์ พอยท์ 3) แก่งกระจาน แอดเวนเจอร์ พอยท์ รีสอร์ท 4) เฮฟเว่น แคว รีสอร์ท กาญจนบุรี 5) The Park Adventure ระยอง 6) ภูแก้ว แอดเวนเจอร์ ปาร์ค เขาค้อ เพชรบูรณ์ 7) บ้านผางาม ปราจีนบุรี 8) ภูไอยรา รีสอร์ท กาญจนบุรี 9) ทองสมบุรณ์ คลับ ปากช่อง นครราชสีมา 10) เลค เฮฟเว่น รีสอร์ท แอนด์ สปา กาญจนบุรี 11) The Bonanza Adventure Park ปากช่อง นครราชสีมา 12) เดอะ สวนไทรโยค แอดเวนเจอร์ ปาร์ค อำเภอไทร

โยค จังหวัดกาญจนบุรี 13) สระแก้ว แอดเวนเจอร์ จังหวัดสระแก้ว 14) Tree Top Adventure Park เกาะช้าง จังหวัดตราด 15) ไร่กุสุมา รีสอร์ท มวกเหล็ก สระบุรี เป็นต้น (กระปุกดอทคอม, 2558)

หากวิเคราะห์ตามประเภทของการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยจะอยู่ในกลุ่มบริการธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย การเดินป่าเพื่อการท่องเที่ยว การตก การปั่นจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว การล่องแก่งเพื่อการท่องเที่ยว การดำน้ำเพื่อการท่องเที่ยว การดูพรรณไม้ป่าเพื่อการท่องเที่ยว การดูผีเสื้อเพื่อการท่องเที่ยว และอีกส่วนหนึ่งจะอยู่ในกลุ่มบริการกีฬาและกิจกรรมสันทนาการ ได้แก่ แพบริการเพื่อการท่องเที่ยว ค่ายพักแรมเพื่อการท่องเที่ยว พายเรือแคนู คายัค เพื่อการท่องเที่ยว ปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว Eco Lodge เพื่อการท่องเที่ยว เจ็ทสกีเพื่อการท่องเที่ยว จักรยานเพื่อการท่องเที่ยว กิจกรรมแอดเวนเจอร์ ปาร์ค สวนสนุก และ กิจกรรมนันทนาการอื่นๆ

การศึกษาเชิงเอกสาร

1 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้สรุปจากงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การประเมินมาตรฐานผู้ประกอบการกิจกรรมล่องแก่งของบริษัทนำเที่ยวเชิงผจญภัย อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการจัดการความเสี่ยง หน่วยงานภาครัฐยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผู้ประกอบการล่องแก่ง (ชัยนันต์ ไชยเสน และอารีย์ภา ถิรสัตยาพิทักษ์ 2562)

(2) ปัญหาการขาดการตรวจสอบและติดตามการประเมินผลการทำงาน ขาดระบบ วิธีการติดตามตรวจสอบ และแนวทางในการปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติในสื่อต่างๆ โดยเฉพาะในกีฬาปีนหน้าผา (ภาคภูมิ รัตนโรจนากุล, นภาพร ทศนัยนา, ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์, และ สมโภชน์ เอนกสุข 2554)

(3) ปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวล่องแก่งชมดาว คือ นักท่องเที่ยวจำนวนมากมักจะละเลยกฎข้อห้ามด้านความปลอดภัย เช่น ไม่สวมเสื้อชูชีพ หมวกกันกระแทก เป็นต้น ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวล่องแก่งชมดาวจึงต้องปรับปรุงการล่องแก่ง ให้ความสำคัญความปลอดภัยมากขึ้น และเมื่อนักท่องเที่ยวมีปริมาณมากต้องไม่ทำให้เกิดการพายเรือล่องแก่งเกิดการเบียดเสียดกัน และเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยตามจุดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น (เอกวิทย์ พรหมสมบัติ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย และเดโช แชนน้ำแก้ว, 2562)

(4) ปัญหา การท่องเที่ยวประเภทน้ำลึก ที่เห็นความเห็นของจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ได้แก่ คุณภาพของเรือโดยสารยังไม่ได้มาตรฐาน ความไม่มีวินัยของผู้ประกอบการในการจอดเรือ/ทิ้งสมอเรือ และเรือ

โดยสารส่วนใหญ่ไม่มีถังเก็บของเสีย (Waste holding tank) ทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ (วราวุธ ชินทรเดชา 2555)

(5) ปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อปะการัง พบว่า ปะการังซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ เกิดเสื่อมโทรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เรือท่องเที่ยวทิ้งสมอลงบนปะการังนักท่องเที่ยวทิ้งขยะ นักดำน้ำจับหรือยื่นเหยียบปะการังขณะที่ดำน้ำทำให้ปะการังแตกหักเสียหาย รีสอร์ทหรือโรงแรมระบายน้ำเสียลงในบริเวณปะการังทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม เป็นต้น (นฤมล กรณิณันท์ 2541)

(6) ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุกที่อาจเป็นอันตราย พบว่า แม้ว่าจะมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุกที่อาจเป็นอันตราย ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง ว่าด้วยการควบคุมเครื่องเล่น พ.ศ. 2558 แล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาการตีความนิยามของคำว่า“เครื่องเล่น” ปัญหากฎหมายในการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของเครื่องเล่นที่อ้างอิงกับคู่มือของผู้ผลิตที่ยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอ รวมถึงปัญหากฎหมายในการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านบริการที่อาจเป็นอันตราย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ความเสียหายกับผู้ใช้บริการในฐานะผู้บริโภคที่ใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุก (พนิดา ศุภกรมล, 2561)

(7) ปัญหารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีองค์ประกอบ 7 ด้าน 40 รายข้อ คือ 1) ด้านบุคลากร จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน 6 ข้อ 4) ด้านการจัดการ จำนวน 6 ข้อ 5) ด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ 6) ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 5 ข้อ 7) ด้านประเพณีจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยจำนวน 6 ข้อ ซึ่งควรนำไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (ศิริพร อิมหุ่นรูป , 2560)

2. กฎหมายและกฎระเบียบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ในปัจจุบัน ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง จึงต้องนำกฎหมายด้านการท่องเที่ยว และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาศึกษาแทน ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องปฏิบัติตาม ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวที่จะพึงปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว และความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนค่าตอบแทนหรือความคุ้มครองที่มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวจะพึงได้รับจากผู้ประกอบธุรกิจ

น้ำเตี่ยว ผู้ประกอบธุรกิจน้ำเตี่ยวต้องทำกรรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุที่ทำประกันให้แก่พนักงานที่เตี่ยว มัคคุเทศก์ และ ผู้นำเตี่ยว โดยมีจำนวนเงินเอาประกันกรณีเสียชีวิต สูญเสียอวัยวะ หรือทุพพลภาพไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาทต่อคน และกรณีบาดเจ็บไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาทต่อคน ส่วนกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินหลักประกันการประกอบธุรกิจ น้ำเตี่ยว พ.ศ. 2563 กำหนดจำนวนเงินหลักประกันแยกตามประเภทของการประกอบธุรกิจน้ำเตี่ยว นอกจากนี้ กฎกระทรวงการอนุญาตประกอบธุรกิจน้ำเตี่ยว พ.ศ. 2561 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจน้ำเตี่ยวที่จะให้บริการดำน น้ำแบบดำนน้ำลึกโดยมีอุปกรณ์เครื่องช่วยหายใจและอุปกรณ์อื่นที่ช่วยในการดำนน้ำ สำหรับ มัคคุเทศก์ และ ผู้นำ เตี่ยว ต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนโดยมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

(2) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค ในด้าน ต่างๆด้วย คือการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก และการคุ้มครองผู้บริโภคใน ด้านสัญญา ในการดำเนินคดีผู้บริโภคนั้น หากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครอง ผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ และให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียก ทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

กฎหมายฉบับนี้ ถือว่า การใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุก อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ผู้เล่นเครื่องเล่นใน สวนสนุกจึงเป็นผู้บริโภคที่มีสิทธิผู้บริโภคที่ต้องได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการ ที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐาน เหมาะสมแก่การใช้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว และสิทธิที่จะได้รับการ พิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหายเมื่อมีการละเมิดสิทธิของ ผู้บริโภค

(3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎหมายฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคาร ทั้ง การก่อสร้างและการใช้ และมีกฎกระทรวงว่าด้วยการควบคุมเครื่องเล่น พ.ศ. 2558 กำหนดให้เครื่องเล่นเป็น อาคารควบคุมการใช้ ผู้ใดจะก่อสร้าง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายเครื่องเล่นต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น ทั้งนี้ การออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานการรับน้ำหนัก ทั้งนี้ วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างเครื่องเล่นต้องมีคุณสมบัติ ตามที่กฎหมายกำหนด ในระหว่างการเปิดใช้เครื่อง เล่น ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีวิศวกรพิจารณาตรวจสอบและบำรุงรักษา ระบบต่าง ๆ ของเครื่องเล่นว่าอยู่ในสภาพ ที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย มีพนักงานดูแลความปลอดภัยประจำเครื่องเล่นและผู้ควบคุมเครื่องเล่น ทั้งมีระบบความ ปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น ระบบช่วยการทำงานฉุกเฉิน ระบบหยุดการทำงานของระบบไฟฟ้าและเครื่องกล

อุปกรณ์ยึดติดเครื่องเล่นไม่ให้หลุดหรือกระเด็นเมื่อเครื่องเล่นเกิดอุบัติเหตุ เครื่องมือหรืออุปกรณ์สำหรับช่วยเหลือคนจากที่สูง เป็นต้น

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 กำหนดมาตรการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครอง และพื้นที่ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง กรณีความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤติ ได้แก่ ห้ามดำเนินกิจกรรมหรือกระทำการใดๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กำหนดมาตรการในการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น ถือเป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครองแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่เกี่ยวข้องกับทางน้ำ

5) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดมาตรการการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้ การอนุญาตให้เข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกระทำได้เฉพาะเพื่อการสำรวจการศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ การถ่ายทำภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ หรือสารคดี การถ่ายภาพ การศึกษาธรรมชาติ การบำรุงรักษาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน หรือเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน หรือการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุทยานแห่งชาติ และระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปดำเนินกิจการท่องเที่ยวและพักอาศัยในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ข้อ 4 ระบุว่า “การบริการนำเที่ยว” หมายความว่า การนำทางหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อการศึกษา ชมธรรมชาติ หรือชมสัตว์ป่า ในอุทยานแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึง การบริการอื่น ๆ ในอุทยานแห่งชาติด้วย ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยส่วนหนึ่งมักเป็นการจัดกิจกรรมในเขตอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืชจึงมีอำนาจในการควบคุม Eco Lodge เพื่อการท่องเที่ยว ที่จัดตั้งในเขตอุทยานแห่งชาติ

6) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กำหนดให้ ผู้จัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี การจัดการสวนสัตว์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

สำหรับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครอง มีอำนาจในการควบคุมทะเบียนช่างเพื่อการท่องเที่ยว กรมเจ้าท่า มีอำนาจในการควบคุมดูแลกิจกรรมเจ็ตสกีเพื่อการท่องเที่ยว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 และกรมโยธาธิการและผังเมือง มีอำนาจในการควบคุม กิจกรรมแอควาเวิลด์ ปาร์ค และ กิจกรรมสวนสนุก ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้เป็นการควบคุมที่ครอบคลุมการให้บริการเชิงผจญภัยทั้งหมด

กรมการท่องเที่ยว ได้กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558 – 2560 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยเฉพาะใน ด้านพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ได้จัดทำและพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ 53 มาตรฐาน ทั้งที่เป็นมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานบริการเพื่อการท่องเที่ยว และ มาตรฐานธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมทั้งได้ออกมาตรฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยไว้หลายสาขา โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดใน 3 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัยของมาตรฐานการดำน้ำ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งรวมถึงการกำกับการเดินทางด้วย อย่างไรก็ตามมีมาตรฐานต่างๆที่กรมการท่องเที่ยวกำหนดขึ้น ก็เป็นเพียงมาตรฐานเชิงสมัครใจ ไม่มีผลใช้บังคับ (กรมการท่องเที่ยว .2557)

4 การศึกษาจากต่างประเทศ

จากการศึกษาข้อมูลจากต่างประเทศ รวม 7 ประเทศ ได้แก่ มอริเชียส คอสตาริกา มาเลเซีย ออสเตรเลีย แคนาดา อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ พบว่า มีแต่ประเทศมอริเชียสที่กำหนดให้มีการจดทะเบียนสถานที่ซึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวโดยแยกใบอนุญาตสำหรับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั้งหมด 4 ประเภท หลักตามที่ถูกกฎหมายกำหนด ได้แก่ ใบอนุญาตประเภท Tourist Accommodation Certificate ใบอนุญาตประเภท Tourist Enterprise License ใบอนุญาตประเภท Pleasure Craft License และใบอนุญาตประเภท Skipper's License โดยมีการกำหนดเงื่อนไขต่างๆในการให้ใบอนุญาต โดยเฉพาะใบอนุญาตของสถานที่ท่องเที่ยว (Tourist Enterprise License) มีการกำหนดเงื่อนไขการให้บริการที่เข้าข่ายการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยด้วย เช่น การดำน้ำ การจัดกิจกรรมชมปลาโลมาและปลาวาฬ และว่ายน้ำกับปลาโลมา ธุรกิจขับรถโกคาร์ท การดำเนินธุรกิจรถเคเบิล การดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสนามกอล์ฟ การดำเนินธุรกิจให้เช่ารถจักรยาน รถบัส รถมินิบัส รถมอเตอร์ไซด์ กิจกรรมกีฬา Kite Surf หรือวินเซิร์ฟ การดำเนินธุรกิจจัดกิจกรรมการเล่นกีฬาทางน้ำ เช่น พายเรือคายัค เป็นต้น โดยการทำธุรกิจบางด้านต้องมีการวางเงินประกันภัยด้วย เช่น การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวดำน้ำต้องทำประกันภัยเป็นวงเงินจำนวนไม่ต่ำกว่า 10 ล้านรูปีมอริเชียสต่อการดำน้ำหนึ่งครั้ง เป็นต้น

ส่วน ประเทศคอสตาริกา (Costa Rica) กำหนดให้ผู้ประกอบการขอการรับรองในการประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยว ในลักษณะเป็นแบบสมัครใจ (Voluntary Basis) และเมื่อได้รับการรับรองด้านการท่องเที่ยว (Tourism Declaration) แล้ว ผู้ประกอบการนั้นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขด้านเทคนิค การเงิน และกฎหมายที่บัญญัติไว้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวในด้านความปลอดภัย สถานประกอบการและสถานที่บริการด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองแล้ว จะได้รับสิทธิประโยชน์ ในการฝึกอบรมและพัฒนาด้านทักษะให้พนักงาน ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเว็บไซต์ www.visitcostarica.com โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

สามารถเข้าร่วมกับงานนิทรรศการและงานโรดโชว์ระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวกับรัฐได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สิทธิเข้าร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศคอสตารีก้าในหลายงานต่างๆทั้งในและนอกประเทศ และเข้าร่วมในการแจกจ่ายและเผยแพร่เอกสารของสถานที่ท่องเที่ยวและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวของตนกับช่องทางที่หน่วยงานภาครัฐจัดไว้ให้ เช่น สนามบิน ศูนย์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ตั้งกระจายตามจุดต่างๆ เว็บไซต์ของ ICT และช่องทางอื่นๆทุกช่องทาง

สำหรับ ประเทศมาเลเซีย กำหนดให้ผู้ประกอบการในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศมาเลเซียมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนกับกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม (The Ministry of Tourism and Culture) ในกรณีที่ผู้ประกอบการนั้นดำเนินธุรกิจ โดยแยกใบอนุญาต สำหรับผู้ประกอบการโรงแรมและสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการขนส่งผู้โดยสารที่เป็นนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่เป็นกิจการตัวแทนและนำเที่ยวและผู้นำเที่ยวหรือไกด์ และการจดทะเบียนรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีการจดทะเบียนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ โดยสมัครใจกับกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆจากภาครัฐในการเข้าร่วมโครงการ เช่น มีสิทธิแสดงตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมได้ พนักงานและเจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบการได้รับโอกาสในการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนมีสิทธิเข้าร่วมในงานนิทรรศการ ประชุม สัมมนาด้านการท่องเที่ยวกับทางกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และ ผู้ประกอบการมีสิทธิได้รับเงินกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำจากกองทุนสนับสนุนการเงินสำหรับการท่องเที่ยว (The Tourism Loan Funds) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมได้

ส่วนประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าไม่มีกฎหมายควบคุมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง แม้หลายประเทศจะมีมาตรฐานการปฏิบัติเชิงบังคับ แต่ก็ยังมีกฎหมายใช้บังคับเฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น เช่น ประเทศออสเตรเลีย มีการควบคุมธุรกิจคาสโนทุกประเภทในรัฐควีนส์แลนด์ และกิจกรรมบางประเภท เช่น การจัดที่พักสำหรับกองคาราวาน (Caravan Parks) การจัดงานอีเว้นท์ การดูปลาวาฬ (Whale Watching Activities) และการดำน้ำดูปะการัง (Scuba Diving) ส่วนประเทศแคนาดา มีการควบคุมเฉพาะการจัดกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติ ที่ต้องขอรับใบอนุญาตใช้อุทยานแห่งชาติ (National Park Use Permits) เฉพาะการตกปลา (License for Fishing) และการล่าสัตว์ (Hunting) ประเทศอินโดนีเซียออกบังคับใช้กฎหมายเฉพาะในกรุงจาการ์ควบคุมการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวล่องแพ ดำน้ำ ตกปลา เช

รฟฟาง พายเรือ สกีนํ้า การท่องเที่ยวที่เรือมอเตอร์ และการขี่จักรยานเรือในน้ำ ประเทศฟิลิปปินส์ มีการควบคุมเฉพาะกิจกรรมที่จัดในเขตพื้นที่พิเศษด้านการท่องเที่ยว (TEZs)

สรุป ผลการศึกษาข้อมูลจากต่างประเทศ รวม 7 ประเทศ พบว่า มีเพียงประเทศมอริเชียส เท่านั้นที่ใช้มาตรการบังคับให้ต้องมีการขออนุญาตสำหรับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ส่วนประเทศอื่นๆส่วนใหญ่ไม่มีกฎหมายควบคุมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง แม้หลายประเทศจะมีมาตรฐานการปฏิบัติ แต่ก็เกินไปโดยสมัครใจ และบังคับเฉพาะในบางพื้นที่ ส่วนประเทศคอซตาริกา และมาเลเซีย กำหนดให้ผู้ประกอบการขอการรับรองในการประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวในลักษณะสมัครใจ (Voluntary Basis) ก็จริง แต่เมื่อได้รับการรับรองแล้ว จะได้รับประโยชน์ที่รัฐจัดให้ เช่น การขึ้นทะเบียนในเว็บไซต์ของรัฐอย่างเป็นทางการ พนักงานมีสิทธิได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาด้านทักษะ ผู้ประกอบการสามารถเข้าร่วมกับงานนิทรรศการและงานโรดโชว์ระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวกับรัฐได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายทั้งในและนอกประเทศ ทั้งมีสิทธิได้รับเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำจากรัฐ (กรมการท่องเที่ยว, 2564)

ระเบียบวิธีวิจัย

1 การศึกษาเชิงปริมาณ

ในการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาจเป็นการเสี่ยงภัยตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ 416 ราย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการด้านกิจกรรมเจ็ทสกี รถเอทีวี กิจกรรมดำน้ำ กิจกรรมปางช้าง กิจกรรมล่องแก่ง กิจกรรม Battle X - Venture BB Gun กิจกรรม Kitesurf และ Kiteboard กิจกรรม Banana boat พายเรือคายัค-แคนู กิจกรรม Adventure Park โดยการใช้แบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็ก (Micro Enterprise) รองลงมา เป็นสถานประกอบการที่ขนาดย่อม (Small Enterprise) เงินลงทุนโดยเฉลี่ยของสถานประกอบการอยู่ที่ประมาณ 8 ล้านบาท ส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.7 เป็นธุรกิจบริการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน แต่ก็ยังสถานบริการจำนวนมากที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยเฉพาะ ธุรกิจบริการขนส่งผู้โดยสารทางบก และกลุ่มบริการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์ที่มีความซับซ้อนทางเทคนิค นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีมาตรฐานสูงกว่าสถานประกอบการที่ดำเนินการในรูปแบบบุคคลธรรมดา ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยการดำเนินกิจการในรูปแบบบุคคลธรรมดา มีทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด และขาดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของระบบมาตรฐานที่มีต่อภาพลักษณ์และการสร้างขีดความสามารถในการ

แข่งขันทางธุรกิจ ทั้งไม่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน มีลูกค้ามาใช้บริการอยู่แล้วโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน รวมถึงไม่มีเงินทุน และขาดบุคลากรที่จะดำเนินการพัฒนามาตรฐาน

ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อการออกกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อกำหนดให้ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวต้องได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว แต่ก็มีส่วนไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่ากิจกรรมผจญภัยโดยปกติจะมีมาตรฐานในเรื่องของความปลอดภัยอยู่แล้ว การกำหนดกฎหมายหรือกฎระเบียบเพิ่มเติมจะเป็นการสร้างภาระและค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ประกอบการมากขึ้น ผู้ที่เห็นด้วยกับการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนส่วนใหญ่เห็นว่า การจดทะเบียนหรือจดทะเบียนควรเป็นไปโดยสมัครใจ โดยกำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจ และระบบฐานข้อมูลจากการจดทะเบียน ควรนำไปใช้ในการส่งเสริมด้านการตลาด ให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจร่วมกัน ทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในด้านการหาสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการเกือบทั้งหมดเห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และเห็นด้วยกับการจดทะเบียนหรือจดทะเบียนผ่านทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดความสะดวกมากที่สุด

2 ผลของการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกของผู้วิจัย จำนวน 10 ราย ได้ข้อสรุป ดังนี้

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย มีกิจกรรมที่มีความเสี่ยง และมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นมาก สาเหตุของอุบัติเหตุ มาจากการก่อสร้าง การใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีหน่วยงานใดเข้ากำกับดูแลโดยตรง ผู้ประกอบการบางรายมีการใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดการบำรุงรักษา ไม่มีการฝึกอบรมพนักงานอย่างเพียงพอ นักท่องเที่ยวก็มีส่วนที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ไม่ใส่อุปกรณ์ที่กำหนดไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ ไม่มีความพร้อมทางร่างกาย

2. ในการจัดทำฐานข้อมูลกลาง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่ควรมีเงื่อนไขว่า จะต้องไม่เป็นการเพิ่มต้นทุนของผู้ประกอบการ แต่ต้องมีการลงโทษที่ชัดเจน การท่องเที่ยวทุกประเภทอย่างน้อยควรมีการจดทะเบียนกับกรมการท่องเที่ยว มีการจัดทำเป็นลำดับขั้นตอน โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ประกอบการทราบว่ามาจดทะเบียนจะได้อะไร และมีการกำหนดว่า การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประเภทใดที่ต้องเข้ามาจดทะเบียนบ้าง โดยดูที่ความเสี่ยงและความปลอดภัยของกิจกรรม การจัดทำฐานข้อมูลควรมีการแยกกลุ่ม ให้องค์กรวิชาชีพ สมาคมเข้ามามีบทบาทในการที่จะบริหารจัดการด้วย และต้องไม่ทำให้ซ้ำซ้อนกับการจดทะเบียนสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกกฎหมายควบคุมการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมผจญภัย (Venture) หรือบริการท่องเที่ยวที่อาจมีความเสี่ยง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็นต้องมีการออกเป็นกฎหมาย เพื่อผลในการบังคับให้เป็นไปตามมาตรฐาน มาตรฐานที่สร้างขึ้นจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ มีการปรับมาตรฐานให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ มาตรฐาน ที่กำหนดขึ้นควรมีการหารือกับสมาคมชมรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องก่อนการใช้บังคับ

4. การออกกฎหมายกำหนดให้บริการด้านการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมผจญภัย จะต้องจัดทะเบียนกับกรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการด้านการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมผจญภัย (Venture) หรือบริการท่องเที่ยวที่อาจมีความเสี่ยง และมีบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) กรมเจ้าท่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และร่วมกับภาคเอกชน และผู้ประกอบการด้วย แต่ก็ควรให้มีการจัดแจ้งกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่นด้วยเพื่อเป็นฐานข้อมูล และการขึ้นทะเบียนควรมีกลไกที่สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่าย สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าได้ว่ามีความปลอดภัย มีการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐหรือองค์การรับรองมาตรฐาน

5. การกำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการมาจดทะเบียน เช่น ประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเรื่องการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากรัฐในเรื่องของภาษี หรือให้สิทธิประโยชน์ เรื่องเงินทุน รวมทั้งให้การส่งเสริมการลงทุนจาก BOI หรือได้รับสิทธิ์ด้าน carbon credit

6. การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่สนับสนุนให้จัดตั้งกองทุน โดยจัดเก็บจากนักท่องเที่ยวโดยรวมในราคาขาย เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาทักษะบุคลากร ทักษะการตลาด การบริหาร การอนุรักษ์ การดูแลคุณภาพ ทั้งใช้เป็นกองทุนที่ให้การคุ้มครองนักท่องเที่ยว แต่ต้องมีข้อบังคับที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการใช้ประโยชน์จากกองทุน และไม่เข้าซ้อนกับกองทุนที่มีอยู่

7. การจัดทำระบบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในการจัดแจ้ง หรือจดทะเบียนผ่านทางออนไลน์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด เห็นด้วยว่า การจัดแจ้งควรมีการนำระบบดิจิทัลมาใช้ เพราะง่ายต่อผู้ประกอบการ และสะดวกต่อเจ้าหน้าที่โดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนหรือเป็นภาระมากเกินไป แต่ต้องมีระบบตรวจสอบว่า ข้อมูลที่กรอกมาเป็นจริง และระบบการใช้งานที่ง่าย เข้าถึงได้ง่าย

8. การส่งเสริมด้านการตลาดแก่ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่จัดแจ้ง หรือจดทะเบียน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ โดยเฉพาะเมื่อผู้ประกอบการมีมาตรฐานการให้บริการลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ ตามมาตรฐานสากล

9. สาระสำคัญที่ควรอยู่ในร่างกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ได้แก่ นิยามของธุรกิจที่จะต้องมาจัดแจ้ง อย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรมหรือการประกอบการใดที่ควรมาจัดแจ้ง โดยควรกำหนดตามประเภทความเสี่ยง กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการ วิธีการจัดแจ้งหรือจดทะเบียนในเรื่องคณะกรรมการ ระบุว่าใครบ้าง มีอำนาจในเรื่องอะไร คณะกรรมการควรมีอำนาจกำหนดมาตรฐานให้เหมาะสมกับประเทศไทยและมีการให้ความรู้การให้หลักเกณฑ์และปฏิบัติตาม และให้อำนาจกรรมการท่องเที่ยวในการรับจดทะเบียนและออกประกาศที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ให้ระบุมาตรการที่จะรองรับ และบทลงโทษ มีการวางประกันเพื่อเยียวยาให้นักท่องเที่ยวเมื่อเกิดเหตุ มีระยะเวลาของใบอนุญาตและเวลาที่ต้องให้กลับมาต่อทะเบียน และกำหนดความรับผิดชอบของผู้รับบริการ มีมาตรฐานขั้นต่ำของการให้บริการ สิทธิประโยชน์ที่ผู้จัดแจ้งจะได้รับ มีการระบุมาตรฐานอุปกรณ์ มาตรฐานของพนักงาน และการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนามาตรฐานและเยียวยา นักท่องเที่ยวที่ประสบเหตุ

10. การบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดแจ้งเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ต้องทำให้เห็นว่า ภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยให้ทั้งฝ่ายภาครัฐและผู้ประกอบการไปด้วยกัน เน้นในการสนับสนุน และส่งเสริมให้เอกชนกำกับกันเอง สร้างมาตรฐานที่ยอมรับ ระบบที่จะนำมาใช้ควรเป็นระบบที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถใช้งานได้สะดวกการหาฐานข้อมูล ควรเน้นเฉพาะข้อมูลที่จำเป็น มีรายชื่อสถานประกอบการที่ได้มาตรฐานออกเผยแพร่ มีการตรวจสอบจริงจังเข้มงวด และมาตรการต้องเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน และก่อนออกกฎหมายควรต้องทำประชาพิจารณ์ รับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วน

3 ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้จัดขึ้นใน 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ 1 ครั้ง โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในภูมิภาคนั้น ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ผลการประชุมได้ข้อสรุปว่า ที่ประชุมกลุ่มย่อยทั้งสี่ภาค ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้มีการจดทะเบียน เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูล การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและพนักงาน รวมทั้งเป็นการยกมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบควรเป็นกรมการท่องเที่ยว โดยให้มีการ

จดทะเบียนผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด และให้นำระบบออนไลน์เข้ามาใช้ร่วมกับการจดทะเบียนด้วย เอกสารแบบเดิม และมีการจัดทำแบบฟอร์มที่ให้ความสะดวกในการจดทะเบียน เนื้อหาในการจดทะเบียน ควรมี รายการเกี่ยวกับประเภทต่างๆที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย รวมทั้งเครื่องมือที่มีอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการ ให้บริการเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การตรวจสอบอุปกรณ์ในระยะเวลาที่กำหนด

การจดทะเบียนต้องเป็นการจดทะเบียนโดยบังคับ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย แต่อาจมีการแยก ประเภทว่า ถ้าเป็นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่มีความเสี่ยงน้อย ให้ใช้การจดทะเบียน ส่วนการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่มีความเสี่ยงมาก ควรมีทั้งการจดทะเบียนและการตรวจสอบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ส่วนการออกกฎหมาย ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรออกกฎหมายให้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ก็ควรให้ ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวด้วย แต่ก็มีบางส่วนที่เห็นว่าควรมีการออก กฎหมายขึ้นใหม่โดยเฉพาะ เพื่อให้มีบทบัญญัติตรงกับวัตถุประสงค์ในการควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง ผจญภัย และรัฐควรมีมาตรการจูงใจและส่งเสริม เช่น การออกใบประกาศนียบัตรรับรอง การให้มีส่วนร่วมในการ ออกงานต่างๆของกรมการท่องเที่ยว การช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาอุปกรณ์และ การลงทุน ทั้งที่เป็นการให้เปล่า หรือให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ

การประเมินมาตรฐานควรมีทั้งการประเมินโดยหน่วยงานของกรมการท่องเที่ยว และมีการประเมินโดย หน่วยงานเอกชนเพื่อขอการรับรอง แต่ให้มีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนโดยภาครัฐในระยะแรก เพื่อไม่ให้เกิด ภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปจนสมควร โดยถือตามเกณฑ์ตัวชี้วัดตามมาตรฐานที่กรมการท่องเที่ยวได้กำหนดไว้แล้ว และควรให้มีการนำระบบการประกันภัยเข้ามาเสริมเพื่อลดภาระความเสี่ยงของผู้ประกอบการกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ ขึ้น โดยใช้ระบบการประกันภัยรวม เพื่อเป็นการประหยัดเบี้ยประกัน และนำระบบการต่ออายุด้วยระบบออนไลน์ รวมทั้งระบบการเตือนก่อนใบอนุญาตหมดอายุมาใช้

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย พบว่ายังไม่มีกฎหมายใน ประเทศไทยที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง แต่ก็มีหน่วยงานบางแห่งที่มีอำนาจหน้าที่และ ขอบเขตภารกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย แต่ก็ได้ไม่ได้เป็นการควบคุมที่ครอบคลุมการให้บริการเชิงผจญ ภัยทั้งหมด

ในส่วนของการท่องเที่ยว แม้ได้จัดทำและพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ 53 มาตรฐาน โดยจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานบริการเพื่อการท่องเที่ยว และมาตรฐานธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ก็ยังเป็นเพียงมาตรฐานโดยสมัครใจ และไม่มีผลในการใช้บังคับอย่างแท้จริง จึงควรที่จะต้องมีการออกกฎหมายขึ้นมาใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยเฉพาะ

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า ประเทศต่างๆ มีแนวทางการใช้บังคับกฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศมอริเชียส มีกฎหมายกำหนดมาตรการบังคับให้ต้องมีการขออนุญาตสำหรับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ส่วนประเทศอื่นๆ ก็ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าไม่มีกฎหมายควบคุมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง แม้หลายประเทศจะมีมาตรฐานการปฏิบัติแต่ก็เฉพาะบางพื้นที่ โดยทั่วไปใช้มาตรการโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม แม้หลายประเทศจะไม่มีกฎหมายบังคับโดยเฉพาะ แต่ก็มีการจูงใจด้านภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่ขอการรับรองในการประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวในลักษณะสมัครใจ (Voluntary Basis) ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ผลจากการศึกษาทั้งจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย ทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการให้มีการออกกฎหมายบังคับให้มีจดทะเบียนกิจการที่มีการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูล การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและพนักงาน รวมทั้งเป็นการยกมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบควรเป็นกรมการท่องเที่ยว ส่วนการออกกฎหมาย ควรออกกฎหมายให้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ก็ควรให้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวด้วย และรัฐควรมีมาตรการจูงใจและส่งเสริม เช่น การออกใบประกาศนียบัตรรับรอง การให้มีส่วนร่วมในการออกงานต่างๆ ของกรมการท่องเที่ยว การช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาอุปกรณ์และการลงทุน ทั้งที่เป็นการให้เปล่า หรือให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนในการประเมินมาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป และควรให้มีการนำระบบการประกันภัยเข้ามาเสริมเพื่อลดภาระความเสี่ยงของผู้ประกอบการกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น

จากผลการศึกษาดังกล่าว เห็นว่าประเทศไทยควรจะต้องมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งการออกกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สามารถทำได้ 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยเป็นพระราชบัญญัติฉบับใหม่ ที่มีเนื้อหาที่สำคัญ ได้แก่ ให้นิยาม การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยให้ครอบคลุมถึงทั้งผู้ประกอบการ นำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามกฎหมายนี้ และผู้ประกอบการอื่นที่ให้บริการเชิงผจญภัยด้วย ให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิง

ผจญภัย ที่มีตัวแทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และวางมาตรการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ให้กรรมการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับจดทะเบียน หรือการจดทะเบียน และมีอำนาจออกมาตรฐานต่างๆเพื่อใช้บังคับกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในแต่ละประเภท ให้มีมาตรการใน การกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ให้มีการจัดตั้งกองทุนการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยให้มีการเก็บ ค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยว และให้รัฐจัดให้มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมผู้ประกอบการ เช่น การออกใบ ประกาศนียบัตรรับรอง การนำเว็บไซต์การท่องเที่ยวของรัฐ การให้มีส่วนร่วมในการออกงานต่างๆของกรมการ ท่องเที่ยว การช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาอุปกรณ์และการลงทุนทั้งที่เป็นการให้เปล่า หรือให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ รวมทั้ง การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการประเมินและพัฒนามาตรฐาน

แนวทางที่ 2 ให้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ที่มีอยู่เดิม คือ พระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 โดยมีเนื้อหาสาระที่เพิ่มเติมเช่นเดียวกับแนวทางที่ 1 โดย (1) เพิ่มบทนิยามคำว่า “ธุรกิจการท่องเที่ยวงานเชิงผจญภัย” (2) กำหนดมาตรการส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวงานเชิง ผจญภัย (3) กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว หรือธุรกิจนำเที่ยวงานเชิงผจญภัย ให้ยื่นขอรับใบอนุญาต การประกอบธุรกิจนำเที่ยวงานจากนายทะเบียน (4) เพิ่มหลักเกณฑ์ผู้ธุรกิจนำเที่ยวงานเชิงผจญภัย ซึ่งไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ ต้องขอใบอนุญาต แจ้งการเป็นผู้ประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการประกาศ กำหนด (5) ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวงานเชิงผจญภัย ต้องให้มีวงเงินประกันภัยตามลักษณะความเสี่ยงของการ ท่องเที่ยวงานเชิงผจญภัย (6) เพิ่มคุณสมบัติของมัคคุเทศก์เชิงผจญภัย ต้องผ่านการฝึกอบรมในการเป็นมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวงานเชิงผจญภัยในสาขาที่ให้บริการ ตามหลักสูตรและสถานฝึกอบรมที่คณะกรรมการกำหนด (7) ให้มี กองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยวงานและธุรกิจนำเที่ยวงานเชิงผจญภัย เพื่อใช้เป็นเงินทดรองจ่ายให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวงานซึ่งได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวงานไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว หรือได้รับความเสียหายที่เกิดจากการให้บริการท่องเที่ยวงานเชิงผจญภัย

แนวทางที่ 3 เป็นการออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ .2551 มาตรา 4 นิยามของคำว่า ธุรกิจนำเที่ยว ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงเพิ่มเติมบริการอื่นใดเข้าใน ความหมายของธุรกิจนำเที่ยวได้ และมาตรา 15 ออกกฎกระทรวงให้ ธุรกิจนำเที่ยวงานเชิงผจญภัยที่เพิ่มเติมตาม มาตรา 4 ต้องมาขอรับใบอนุญาต ซึ่งสามารถระบุหลักเกณฑ์และวิธีการใบการขออนุญาตไว้ในกฎกระทรวงได้

แม้แนวทางที่สาม จะสามารถทำได้ง่ายกว่าแนวทางที่ 1 และ 2 แต่ก็ใช้บังคับได้เฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจนำ เที่ยวงานเท่านั้น ไม่สามารถควบคุมไปถึงธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่ธุรกิจนำเที่ยวที่แม้จะมีการบริการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัย

อยู่ด้วย เช่น โรงแรม หรือสถานที่จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และยังไม่มีงบจัดตั้งกองทุนหรือการประกันภัยขึ้นโดยเฉพาะ ดังนั้น ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ทั้งไม่สามารถวางแผนงานหรือการจัดตั้งกองทุนหรือการประกันภัยขึ้นโดยเฉพาะ ดังนั้น แนวทางที่น่าจะสะดวกที่สุดคือแนวทางที่ 2 ให้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 ให้ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยด้วย

การอภิปรายผล

จากการที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง และความรับผิดชอบการจัดกระจายในหลายหน่วยงาน ผลการศึกษา ทั้งจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย ทุกฝ่ายจึงเห็นด้วยกับการให้มีการออกกฎหมายบังคับให้มีจดทะเบียนกิจการที่มีการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูล การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและพนักงาน รวมทั้งเป็นการยกมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยให้กฎหมายออกขึ้นใหม่เพื่อใช้บังคับกับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในทุกประเภท แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า ประเทศต่างๆ ที่ศึกษาส่วนใหญ่ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง แม้หลายประเทศจะมีมาตรฐานการปฏิบัติแต่ก็เฉพาะบางพื้นที่ โดยทั่วไปใช้มาตรการโดยสมัครใจ มีเพียงประเทศมอริเชียสเท่านั้นที่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีการขออนุญาตสำหรับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย อย่างไรก็ตาม แม้หลายประเทศจะไม่มีกฎหมายบังคับโดยเฉพาะ แต่ก็มีกรมุ่งใจด้านภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่ขอการรับรองในการประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวในลักษณะสมัครใจ (Voluntary Basis) ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ

สำหรับประเทศไทยนั้น การออกกฎหมายใหม่ ตามแนวทางที่ 1 รวมทั้งการแก้ไขกฎหมาย ตามแนวทางที่ 2 อาจต้องใช้เวลานาน ส่วนการแก้ไขกฎกระทรวงตามแนวทางที่ 3 ก็ไม่สามารถครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยได้ทุกประเภท จึงเห็นว่า ประเทศไทยควรใช้มาตรการในการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานก่อน และรัฐควรมีมาตรการจูงใจและส่งเสริม เช่น การออกใบประกาศนียบัตรรับรอง การให้มีส่วนร่วมในการออกงานต่างๆ ของกรมการท่องเที่ยว การช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาอุปกรณ์ทั้งที่เป็นการใช้เปล่า หรือให้กู้ในอัตราดอกเบี้ย และการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนในการประเมินมาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปจนเกินไป และควรให้มีการนำระบบการประกันภัยเข้ามาเสริมเพื่อลดภาระความเสี่ยงของผู้ประกอบการกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือได้พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยตรง กฎหมายที่มีอยู่จะเป็นการอิงกับกฎหมายอื่น ซึ่งขึ้นกับหน่วยงานที่แตกต่างกัน และมีวิธีการใช้บังคับต่างกัน ประกอบกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น ทั้งประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยได้มาก จึงควรที่จะได้มีการออกกฎหมายหรือกฎระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในแนวทางนี้ทั้งผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ และสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งจัดให้มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อไปได้ในระดับโลก

ข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) กรมการท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องการกับจัดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้ทราบและตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ และส่งเสริมให้มีการจัดแจ้งถึงการให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัย โดยมีบริการให้คำปรึกษาถึงการปฏิบัติที่ถูกต้อง

(2) กรมการท่องเที่ยวควรจัดให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยให้ครบทุกด้าน โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการจัดทำมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

(3) กรมการท่องเที่ยวควรจัดให้มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และผู้ให้บริการ เพื่อเป็นการจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยรวมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานที่นั้น

(4) กรมการท่องเที่ยวควรเสนอให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยให้เป็นนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรวางมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยยกระดับการให้บริการให้เป็นไปตามมาตรฐานของการท่องเที่ยวโดย มีมาตรการจูงใจและส่งเสริม เช่น การออกใบประกาศนียบัตรรับรอง การให้มีส่วนร่วมในการออกงานต่างๆของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาอุปกรณ์และการลงทุน ทั้งที่เป็นการให้เปล่า หรือให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนในการประเมินมาตรฐาน

(6) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัตินำเที่ยวและมัคคุเทศก์พ.ศ.2551 โดยเพิ่มส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และให้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว, 2557, มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กรมการท่องเที่ยว, 2564, การศึกษากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย

ภายใต้โครงการส่งเสริมและสร้างมูลค่า (Value) เครื่องหมายมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กองส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2012, แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

<http://adventure.tourismthailand.or>

กระปุกดอทคอม, 2558, การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, <https://travel.kapook.com/view74533.html>

จังหวัดเชียงใหม่, 2559, จัดกฎหมายคุม ที่ท่องเที่ยวเสี่ยงภัย เกิดอุบัติเหตุบ่อย ทัวพื้นที่เชียงใหม่
<https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/521531/>

ชัยนันต์ไชยเสน และอารีย์ญา อิศัทยาพิทักษ์, 2562, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศผจญภัย: การรับรู้มาตรฐานผู้ประกอบการกิจกรรมล่องแก่ง บ้านสองแพรก จังหวัดพังงา วารสารวิชาการท่องเที่ยวนานาชาติ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2562

นฤมล กรณิตินันท์, 2541, ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อปะการัง วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สหสาขาวิชา (วิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้จัดการออนไลน์, 2564, สถานการณ์การท่องเที่ยว ปี 2563, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พนิดา ศุกรมกล, 2561, มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุกที่อาจเป็นอันตราย, นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ภาคภูมิ รัตนโรจนากุล, นภาพร ทศนัยนา, ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์, และ สมโภชน์ เอนกสุข, 2554, การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, ธันวาคม 2554

วรารุช ชินทรเดชา, 2555, การท่องเที่ยวประเภทดำน้ำลึก, TAT Review Magazine ไตรมาสที่ 2 เมษายน-มิถุนายน ปี 2555

ศิริพร อิ่มหุ่นรูป, อำนวย ตันพาณิซย์, ธีรนนท์ ตันพาณิซย์, 2560, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ,
วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ หน้า 212-215 ,kuois.lib.ku.ac.th

ศิริพร อิ่มหุ่นรูป 2560, แบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย, คุุณินพนธ์ตามหลักสูตรปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกวิทย์ พรหมสมบัติ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย และเดโช แชน้ำแก้ว ,2562, แนวทางส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวล่องแก่งชมดาว กรณีศึกษา ชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัด
พัทลุง, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีที่ 1 ฉบับ ที่ 1 กรกฎาคม-
ธันวาคม 2562

Translated Thai References

Department of Tourism, 2557, Standard of Adventure Tourism, Ministry of Tourism and Sport

Department of Tourism, 2564, The Study of Law and Regulation Concerned to promote
Standard of Tourism, under the Project of Promotion and add Value to Standard
Mark of Thai Tourism, Ministry of Tourism and Sport.

Tourism Promotion Section, 2012, Places for Adventure Tourism, Tourism Authority of Thailand.
<http://adventure.tourismthailand.or>

Kapook.com, 2558, Adventure Tourism, <https://travel.kapook.com/view74533.html>

Chiang Mai Province, 2559, Impliment Law to Protect Accident from Tourism in Chiang Mai
<https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/521531/>

Chainan Chaiyasen and Areeta Tirasattayapitak, 2019, Eco-Adventure Tourism: An Awareness of
Water Rafting Tour Operator Standard at Songpraek Village, Phang-nga Province,
Journal of International and Thai Tourism , 15 (1) 2019

Nuramol Kornkanitnan, 1998, Impact of Tourism on Coral, Master Degree of Science and
Environment Science, Graduate School, Chulalongkorn University.

Manager on line, Tourism Situation in 2020.

- Panida Surakamala, Measures for The Consumer Protection Against Potentially Dangerous Service of Amusement Rides, Master of Law, Faculty of Law , Sripatum University
- Parkpoom Ratanarojnanakool, Nopporn Tasanaiyana, Sakchai Titakrong, Sompoach Anegasukho, 2011, Managerial Strategic Management for Ecotourism in Thailand, Journal of Sports Science and Technology, Volume 11, No 2 , December 2011.
- Warawut Chindacha, 2012, Scuba Diving Tourism, TAT Review Magazine, April-June 2012
- Siriporn Im-rubhoon, Amnuay Tanpanich and Theranan Tanpanich, Management of Adventure Sport Tourism, Journal of Liberal Arts and Science Management, kuois.lib.ku.ac.th
- Siroporn Im-rubhoon, 2017, Model of Adventure Sport Tourism , Phd, Degree on Exercise Science and Sport, Faculty of Sport Science , Burapha University.
- Akawit Promsombut, Jittima Damrongwattana, Udomsak Dechochai, and Daycho Khaenamkaew, 2019, Tourism Promotion of Chomdao Rafting, A case Study: Banlankhoi Community, Lan Khoi Subdistrict, Pa Phayom District, Phatthalung Province in Thailand, Journal of Humanities and Social Science, Songkla Rajabhat University, Vol .1 No. 1 July-December 2019

